

BOBUR SHE'RIYATIDA KOMILLIK MEYORI

Satimova Ra'noxon Habibullayevna

AndDTI akademik litseyi
ona tili va adabiyoti fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Komil inson g'oyasi – ham milliy, ham umumbashariy mohiyatga ega bo'lgan, odamzotga xos yuksak ma'naviy va jismoniy mukammalikni o'zida mujassam etgan, uni hamisha ezgulikka undaydigan oliyjanob g'oya.*

Kalit so'zlar: *komillik, mutloq ruh, dunyoviy ilm, sharq adabiyoti, xurofot, ma'naviy qiyofa.*

Olamning buyukligi faqat uning cheksizligida emas, balki cheksiz rang-barangligida, deydi allomalar. Darhaqiqat, ana shu rang-barang cheksizlikda borliqning butun jozibasi, sir-u sinoati, serqirraligi, murakkabligi va betakrorligi mujassam.

Inson esa olamlaroro olam bo'lib, uning qalb tug'yonlari, aqli, idroki, tafakkur kuchi va tuygularining boyligi, cheksizligi, xissiyoti va ehtirolarining jo'shqinligi oldida tashqi olam rangsiz va bemajoldir. «Inson ulug' olamdir. Unga qaraganda bu olam kichik olamdir», deyilganda ana shuni nazarda tutilgandir, ehtimol.

Darvoqe, inson yaralibdiki, hamisha olamni anglashga, dunyoning turfa mo'jizalarini bilishga intiladi. Bu hol uning mavjudot sifatida o'ziga xosligini, idrok etish va tafakkurga tayanib yashashni ko'rsatadi. Insonning barcha sevinch-u shodliklari, qaygu-yu iztiroblari, turmush tashvishlarini qamrab olgan ichki dunyosi tashqi olam bilan chabarchas bog'langandir.

Sharqda hayotga munosabat axloqiylik, ma'naviy izlanish va komillik falsafasi asosiga qurilgan. Bu falsafaga ko'ra, inson baxt-u saodat va ezgulik

sari intilishi shu tamoyillar zaminida hayot kechirish lozim bo'lgan yagona mavjudotdir.

Aytish mumkinki, sharqda shakllangan boy ma'naviyat va ma'rifat insoniyat tarixining turli davrlarida, turli mintaqalarida keskin burilishlarga sabab bo'lgan taraqqiyotga poydevor yaratgan. Azaldan bu zaminda nodonlik va xurofot qoralangan, ma'rifat va tafakkurga keng yo'l ochib berilgan.

Chindan ham, inson ma'rifat va bilimga qanchalik intilsa, jamiyat hayotining ma'naviy qiyofasi shunchalik ko'rkam bo'ladi. Shuning uchun ajdodlarimiz hamma vaqt yetuklikka intilib yashagan. Komillikni orzu etgan kishi ulug'langan, bunga qarshilik qilgan har qanday kimsa va to'siqlar qoralangan.

Bejiz emaski, Bobur Mirzo:

Kim yor anga ilm tolibi ilm kerak,

O'rgangali ilm tolibi ilm kerak',- degan edi.

Hech qanday fikr va o'y talab etmaydigan mehnatga mahkumlik nodonlikning ibtidosi, insoniylikning intixosidir. Hayot mo'jizasi, qadriyati, olam va odamlar o'rtasidagi munosabatlar, o'tmish va istiqbol oldidigi mas'uliyat degan tushunchalar bunday tabiatdagi odam uchun begonadir.

Mamlakatimizda zamonaviy fan va texnikani, san'at va adabiyotning hamma sohalari rivojlanayotgan bugungi kunda madaniy merosga hurmat va e'tibor ham tobora ortib bormoqda. Bu merosning o'lmas namunalari nashr etilib, o'rganilmoqda, ommaviylashtirilmoqda. Chunki o'zbek fani va madaniyatining o'tmish fan va madaniyatining an'analari asosida kamol topib, yangidan-yangi yutuqlarni qo'lga kiritmoqda.

O'zbek xalqining ko'p asrlik tarixga ega bo'lgan madaniy merosi haqida gap borganda, ulug' o'zbek shoiri va mutafakkiri Zahiriddin Muxammad Bobur qoldirgan adabiy meros alohida ko'zga tashlanib turadi. Bobur Mirzoning insonparvarlik g'oyalari bilan sug'orilgan badiiy barkamol asarlari bugun ham o'zbek xalqining, dunyodagi barcha tinchliksevar va adolat uchun

kurashayotgan xalqlarning yuksak orzu va intilishlariga xizmat qilmohqa. Muhammad Bobur timsolida jahon ahli inson faoliyati qirralarini, inson tafakkurining cheksiz imkoniyatlarini yana bir marta namoyish etganligini guvohi bo'lmoqda.

Bobur Mirzo ulug'lagan komillik ezgulik va go'zallikning, yaxshilik va hamjihatlikning, o'zaro ittifoqlik va osoyishtalikning buyuk timsollari sifatida butun insoniyat qalbida iftixor tuyg'usini uyg'otadi.

Zabardast shoh va shoirning ilm-ma'rifat targ'ibiga maxsus e'tibor bilan qaragani tahsinga sazovor. Bu bejiz emas, albatta. Tarixdan yaxshi ma'lumki, Bobur ma'rifatli oila farzandi edi. Uning bolaligidan ilmga, turli fan asoslariga puxta o'rganishga kirishgani bejiz emas.

Komil inson – bir ideal, barcha dunyoviy va ilohiy bilimlarni egallagan, ruhi mutloq ruhga tutash, fayz-u karomatlardan serob, suratu siyrati saranjom, qalbi ezgu tuyg'ularga limmo-lim pokiza zot.....

Komil inson – insonlarning eng mukammali, eng oqili va eng donosi.

Komil inson insonlar jamiyati ichidan yetishib chiqadigan zotdir. U azaldan martabasi aniq bo'lgan ruh, shu bilan birga, axlokiy-ma'naviy poklanish jarayonida kamolga erishganlar. Komillikning oliy belgisi Haq yo'ldan borib, xalqqa foyda keltirishdir. Kishi o'z so'zi, amaliy ishlari bilan qanchalik odamlarga naf' keltirsa, yomonlarni tuzuk yo'lga solsa, Haq yo'lidan fido bo'lsa, u shunchalik komildir'.

Bobur buyuk iste'dod egasi sifatida ilm ma'rifatli, vafo va sadoqatli kishilarni ulug'laydi, ularni madh etadi. Buyuk san'atkor asarlarida buni tasdiqlaydigan insonlar ko'p. Bugina emas, u shaxsiy hayotda ham ko'plab iste'dod egalarini o'z ko'magiga olgani, ular haqida g'amxo'rlik qilgani yaxshi ma'lum.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Erkin.U. Bobur Hindistonda –T: Чо'лпон, 1995
2. Karimov I. Tarixiy xotirasiz kelajak yo'q – T: Sharq, 1998

3. Aliyev.S. Boburning she'riy ijodiyoti (dissertatsiya) T, 1948.
4. Bobur. Z.M. Boburnoma – T: yulduzcha, 1990
5. Bobur. Z.M. Devon – T: Sharq, 1996
6. Zoxidov.V. O'zbek adabiyoti tarixidan – T, 1961
7. Erkin. U Bobur Hindistonda –T: Cho'lpon, 1995